

130 років від дня народження



*... надо жить без самозванства,
Так жить, чтобы в конце концов
Привлечь к себе любовь пространства,
Услышат будущего зов.*

Пастернак

Пастернак
Борис Леонідович
1890-1960

*Російський поет, прозаїк, перекладач.
Майстер філософської та пейзажної лірики.
Лауреат Нобелівської премії 1958 р.*

*Матеріал підготувала Кравцова М. І.,
бібліотекар 1 кат.*



Б. Пастернак – випускник Московського університету, філософського відділення з батьком, братом і сестрами. 1907р.

Тонко підмічено, що бути поетом – це не заняття, не захоплення і не професія. Це не те що людина може собі добровільно вибрати. Навпаки, поезія – це доля, яка сама вибирає. Так трапилось і з Б. Пастернаком. Він народився в творчій родині: пробував себе в малюванні, довго займався музикою, навчався на філософському факультеті. Але на початку 1910-го року несподівано кидає всі свої захоплення й заняття і йде в нікуди – в ПОЕЗІЮ.

*Во всем мне хочется дойти
До самой сути.
В работе, в поисках пути,
В сердечной смуте.
До сущности протекших дней,
До их причины.
До оснований, до корней,
До сердцевины...*

“Філософія” 

У 1913 році Борис залишив заняття філософією і зосередився на літературній праці, приєднався до футуристичного об'єднання “Центрифуга”.

В цей час вийшли друком перші його поетичні збірки – “Близнец в тучах”(1914), “Поверх барьеров”(1916).



1918 р. Леонід Пастернак, Борис Пастернак, Розалія Пастернак, Олександр Пастернак, Берта Кауфман, Жозефіна Пастернак і Лідія Пастернак

Вірш «Февраль. Достать чернил и плакать» відкрив перші збірки Б. Пастернака

*Февраль. Достать чернил и плакать!
Писать о феврале навзрыд,
Пока грохочащая слякоть
Весною черною горит.*

*Достать пролетку. За шесть гривен
Чрез благовест, чрез клик колес
Перенестись туда, где ливень
Еще шумней чернил и слез.*

*Где, как обугленные груши,
С деревьев тысячи грачей
Сорвутся в лужи и обрушат
Сухую грусть на дно очей.*

*Под ней проталины чернеют,
И ветер криками изрыт,
И чем случайней, тем вернее
Слагаются стихи навзрыд.*

1912

Борис Леонідович народився 10 лютого 1890 року і, звичайно, лютий був для нього особливим місяцем. Свій улюблений вірш він вперше написав у 22 роки. Перший куплет народився так, як би хтось його продиктував. До іншого тексту він повертався все своє життя. Основні правки вніс у 38, а потім у 55 років – кризові моменти в житті людини, коли міняється її світогляд і відбувається переоцінка цінностей.





У 1920-1927 рр. Б. Пастернак бере участь в літературному об'єднанні “ЛЕФ” (Маяковський, Асеев, О. Брік та ін.)

У 1922 р. вийшла книга віршів “Сестра моя – жизнь”, яка зробила поета відомим.

Про эти стихи

*На тротуарах истолку
С стеклом и солнцем пополам,
Зимой открою потолок
И дам читать сырым углам
Задекламирует чердак
С поклоном рамам и зиме,
К карнизам прянет чехарда
Чудачеств, бедствий и замет.
Буран не месяц будет месь,
Концы, начала заметет.
Внезапно вспомню: солнце есть;
Увижу: свет давно не тот.
Галчонком глянет Рождество,
И разгулявшийся денек
Прояснит много из того,
Что мне и милой невдомек.
В кашне, ладонью заслонясь,
Сквозь форточку крикну детворе:
Какое, милые, у нас
Тысячелетье на дворе?...*



*Тамідзі Найто, Б. Пастернак, С. Ейзенштейн,
О. Третьякова, Л. Брік, В. Маяковський, 1924*

Поезія Б. Пастернака вражає глибиною і різноманітністю тем, філософською насиченістю. Природу і творчість, кохання і смерть, красу і трагедію існування – усе поет прагне поетично осмислити. Завдяки поетичній майстерності він створив напрочуд одухотворені образи природи.



Апрель

*... Поэзия! Греческой губкой в присосках
Будь ты, и меж зелени клейкой
Тебя б положил я на мокрую доску
Зеленой садовой скамейки.
Расти себе пышные брызжжи и физжмы,
Вбирай облака и овраги
А ночью, поэзия, я тебя выжму
Во здравие жадной бумаги.*



Б. Пастернак

«Всякая любовь есть переход в новую веру»

Любовна лірика займає особливе місце в його творчості Поет був одружений двічі, перший раз – в молодості, другий раз – в зрілому віці. Було у нього і третє кохання.

Всі його жінки були музами, дарували йому щастя і були щасливі з ним.



Б. Пастернак з першою дружиною Євгенією Лур'є і сином

*Любить иных - тяжелый крест,
А ты прекрасна без извилин,
И прелести твоей секрет
Разгадке жизни равносильен...*

*Любимая, – жуть!
Когда любит поэт,
Влюбляется бог неприкаянный.
И хаос опять выползает на свет,
Как во времена ископаемых...*




Зінаїда Нейгауз



Б. Пастернак і його останнє кохання Ольга Івінська

Вірш “Никого не будет в доме...”, написаний у 1931 році, коли Б. Пастернак розлучився з Євгенією Лур’є і створив нову сім’ю із Зінаїдою Нейгауз. Це був важкий для всіх час, і вірш був пов’язаний з особистими переживаннями поета.

Вперше цей вірш прозвучав як пісня в 1976 році у фільмі Ельдара Рязанова “Ирония судьбы или с легким паром» у виконанні Сергія Нікітіна і зразу ж став відомим .



*Никого не будет в доме,
Кроме сумерек. Один
Зимний день в сквозном проеме
Незадернутых гардин.*

*Только белых мокрых комьев
Быстрый промельк моховой,
Только крыши, снег, и, кроме
Крыш и снега, никого.*

*И опять зачертит иней,
И опять завертит мной
Прошлогоднее унынье
И дела зимы иной...*

1931.

Б. Пастернак



На межі 1920-30-х рр. були створені збірка поезій «**Второе рождение**» та прозові твори «**Охранная грамота**» і «**Повесть**». На цей час припадає короткий період офіційного визнання творчості Б. Пастернака в СРСР.

Він бере активну участь у діяльності Спілки письменників, виступає на її першому з'їзді.

*Когда я устаю от пустозвонства
Во все века вертевшихся льстецов,
Мне хочется, как сон при свете солнца,
Припомнить жизнь и ей взглянуть в лицо.*

1931

У фонді бібліотеки:

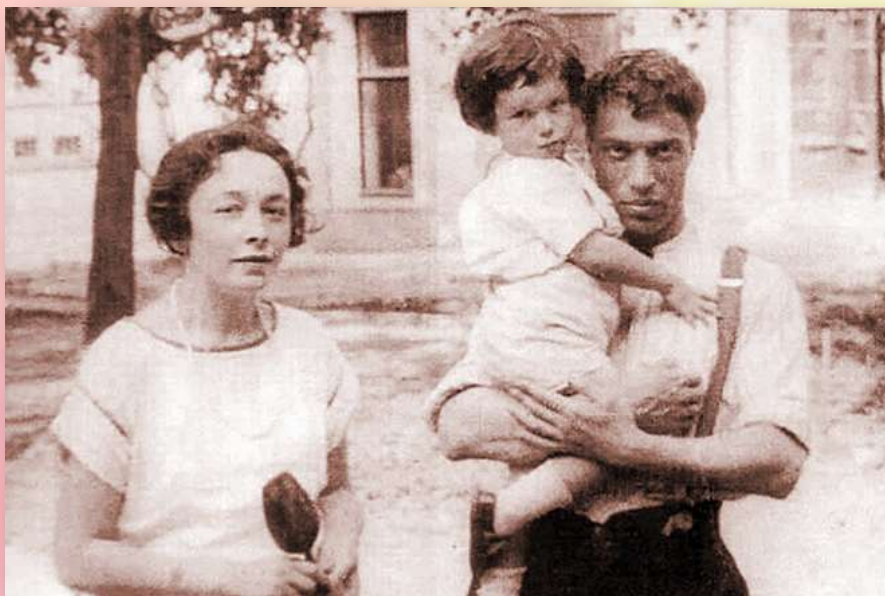
Пастернак Б. Л. Охранная грамота; Шопен / Б. Л. Пастернак.
– Москва: Современник, 1989. – 96с.



«...мне давно, давно уже не работалось как там, в Ирпене...»

Б. Пастернак

Літо 1930 р. поет провів в Україні, у Ірпені, під Києвом, де йому добре відпочивалося в колі друзів і знайомих. Київські враження відображено у віршах «Балада», «Ірпінь», «Літо» та ін.



1930. На відпочинку в Ірпіні з сім'єю.

У фонді бібліотеки:

Пастернак Б. Л. Стихотворения / Б. Л. Пастернак. – Москва : Молодая гвардия, 1990. – 222с. – (XX век: поэт и время).

*Ирпень это память о людях и лете,
О воле, о бегстве из-под кабалы,
О хвое на зное, о сером левкое
И мене безветрия, ведра и мглы.*

*О белой вербене, о терпком терпеньи
Смолы; о друзьях, для которых малы
Мои похвалы и мои восхваленья,
Мои славословья, мои похвалы*



Анна Ахматова і Борис Пастернак два гучних імені в літературній спадщині ХХ століття, дві людини із складними взаєминами. Між ними була дружба, і повна байдужість один до одного.



1946 р. З Анною Ахматовою.

А. Ахматова присвячує Б. Пастернаку вірші: «И осень валит Тамерланом», «Здесь снова все тебе принадлежит по нраву», «Борис Пастернак (Он сам себя сравнивший...)»

*... Он награжден каким-то вечным детством,
Той щедростью и зоркостью светил,
И вся земля была его наследством,
А он ее со всеми разделил.*

А. Ахматова

У фондi бібліотеки:

Пастернак Б. Л. Стихотворения и поэмы / Б. Л. Пастернак. – Москва : Худож. литература, 1988. – 511с.



Атмосфера політичних гонінь та репресій кінця 20-х- початку 30-х років, смерть В. Маяковського гнітюче вплинули на Б. Пастернака. Він захищав від нападів багатьох діячів культури. В 1935р. Б. Пастернак заступився за чоловіка і сина Анни Ахматової, які після листів Сталіну були звільнені з в'язниць.

«Именно в 36 году, когда начались эти страшные процессы, всё сломилось во мне, и единение со временем перешло в сопротивление ему, которого я не скрывал. Я ушёл в переводы...»

Б. Пастернак



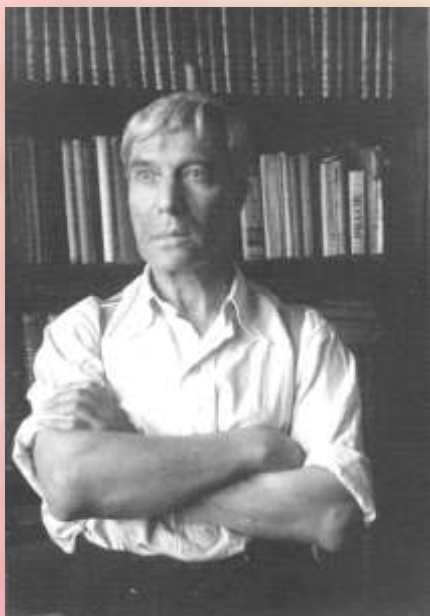
*О, знал бы я, что так бывает,
Когда пускался на дебют,
Что строчки с кровью – убивают,
Нахлынут горлом и убьют!...
1932*



У фонді бібліотеки:

Пастернак Б. Л. Воздушные пути: проза разных лет / Б. Л. Пастернак.
– Москва : Сов. писатель, 1983. – 496с.

Його перо торкнулось творчості Гете, Шіллера, Байрона, Рільке, Шекспіра. Твори цих авторів в перекладі Б. Пастернака стають класикою і основним джерелом його заробітку.



Гамлет

*Гул затих. Я вышел на подмостки.
Прислонясь к дверному косяку,
Я ловлю в далеком отголоске,
Что случится на моем веку.
На меня наставлен сумрак ночи
Тысячью биноклей на оси.
Если только можно, Авва Отче,
Чашу эту мимо пронеси.*

*Я люблю твой замысел упрямый
И играть согласен эту роль.
Но сейчас идет другая драма,
И на этот раз меня уволь.
Но продуман распорядок действий,
И неотвратим конец пути.
Я один, все тонет в фарисействе.
Жизнь прожить – не поле перейти.*

1946



У фонді бібліотеки:

Пастернак Б. Л. Собрание сочинений: в 5-ти томах / Б. Л. Пастернак. – Москва : Худож. лит., 1989.

Протягом десяти років (1945–1955) Б. Пастернак працював над романом «Доктор Живаго». Цей твір – вершина його творчості як прозаїка. Герой твору Юрій Живаго – лікар, який незважаючи ні на що, зберіг у собі відчуття особистої свободи, здатність мислити й кохати. Його смерть символічна: герой не може жити у світі зла і насильства.



«...Смерти нет. Смерть не по нашей части. А вот вы сказали: талант, это другое дело, это наше, это открыто нам. А талант – в высшем широчайшем понятии есть дар жизни».

«Доктор Живаго»

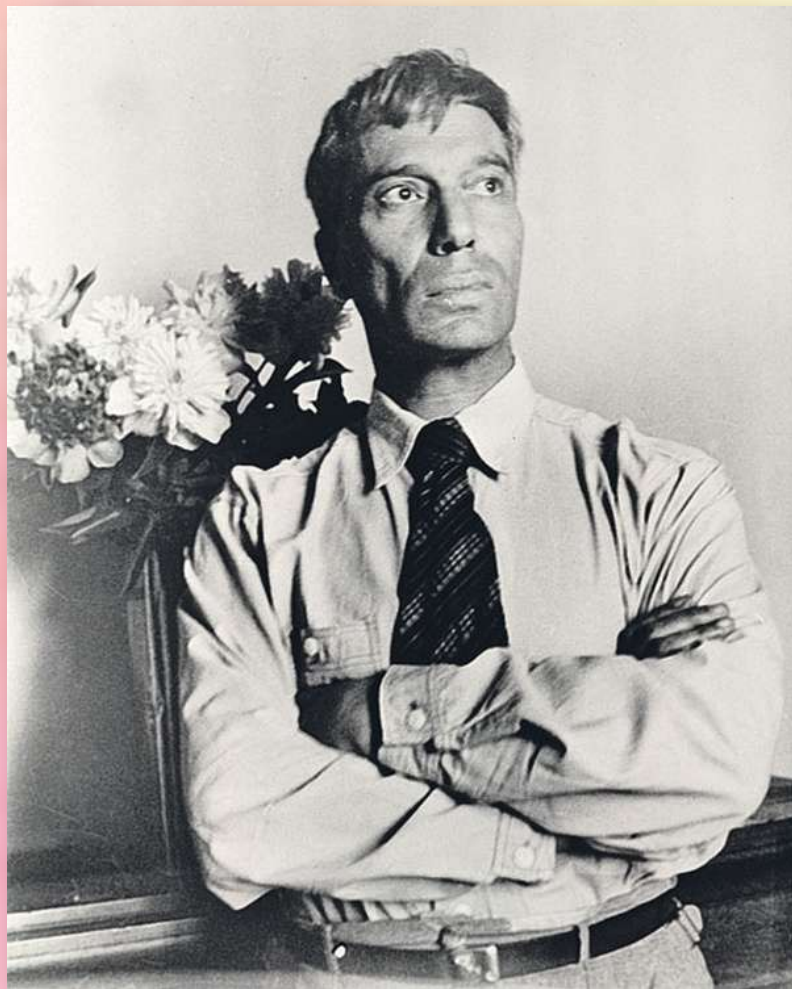
Обкладинка книги “Доктор Живаго”.
Видання 1989 р.

У фонді бібліотеки:

Пастернак Б. Л. Доктор Живаго : роман / Б. Л. Пастернак. – Москва: Кн. палата, 1989. – 431с.



Б. Пастернак передав рукопис роману відразу в два журнали, але цензура заборонила його. У 1957 році «Доктор Живаго» був опублікований за кордоном, в Італії. Упродовж 1957–1958 років роман було перекладено 24 мовами, і лише у 1988 році він вийшов друком на батьківщині письменника.



Обкладинка першого видання “Доктор Живаго” італійською мовою. 1957р.

Роман дуже поетичний, сюжет супроводжується віршами головного героя – Юрія Андрійовича Живаго – лікаря і поета.

*Мело, мело по всей земле
Во все пределы.
Свеча горела на столе,
Свеча горела.
Как летом роем мошкара
Летит на пламя,
Слетались хлопья со двора
К оконной раме.
Метель лепила на стекле
Кружки и стрелы.
Свеча горела на столе,
Свеча горела.
Как летом роем мошкара
Летит на пламя,
Слетались хлопья со двора
К оконной раме
Метель лепила на стекле
Кружки и стрелы,
Свеча горела на столе,
Свеча горела...*



Багато чого об'єднано в цьому образі. Свічка світить поки живе. В цих рядках видно надію, віру, прагнення не просто існувати, а жити.

У 1958 році Борисові Пастернаку присудили Нобелівську премію з літератури «за *видатні досягнення в сучасній ліричній поезії і на традиційній ниві великої російської прози*». У зв'язку з цим навколо постаті поета та його роману розгорнулося ідеологічне цькування. Центральні радянські газети накинулись з докорами називаючи поета “зрадником”, “Іудою”. Письменник був змушений відмовитися від нагороди.



Б. Пастернак на обкладинці грудневого номера журналу “TIME” 1958р.

«Нобелевская премия».

*Я пропал, как зверь в загоне.
Где-то люди, воля, свет,
А за мною шум погони,
Мне наружу хода нет.*

...

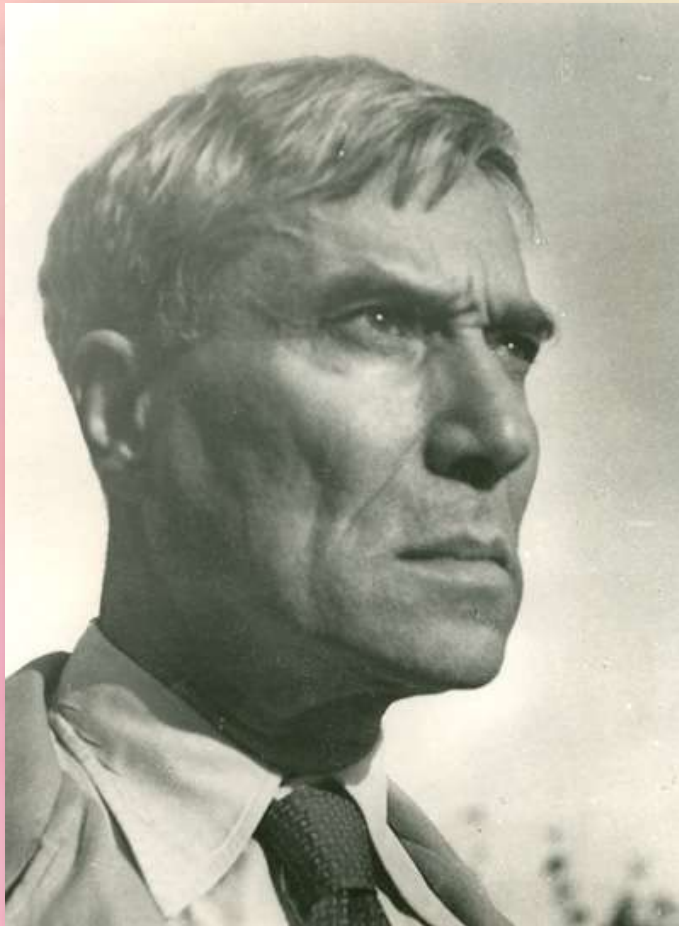
*Что же сделал я за пакость,
Я, убийца и злодей?
Я весь мир заставил плакать
Над красой земли моей.*

*Но и так почти у гроба,
Верю я, придет пора,
Силу подлости и злобы
Одолеет дух добра.*

1959



З того часу минуло багато років. Його вірші і проза друкуються масовими тиражами. Про них автор не міг і мріяти. Твори Б. Пастернака читають, про нього багато говорять і пишуть. Все це змушує згадати слова поета, які він сказав за два роки до смерті: *«Вероятнее всего через много лет после того, как я умру, выяснится, какими широкими, широчайшими основаниями направлялась моя деятельность последних лет, чем она дышала и питалась, чему служила».*



«Пастернак – первый поэт России. Об этом знаю я и ещё несколько человек, остальным придётся подождать до его смерти».

Марина Цветаева

*Умей прощать. Прощать не только словом,
Но всей душой, всей сущностью своей.
Прощение рождается любовью
В борениях молитвенных ночей.
Учись прощать. В прощенье радость скрыта,
Великодушие лечит, как бальзам.
Кровь на кресте за всех была пролита;
Умей прощать, чтоб ты прощен был сам.*

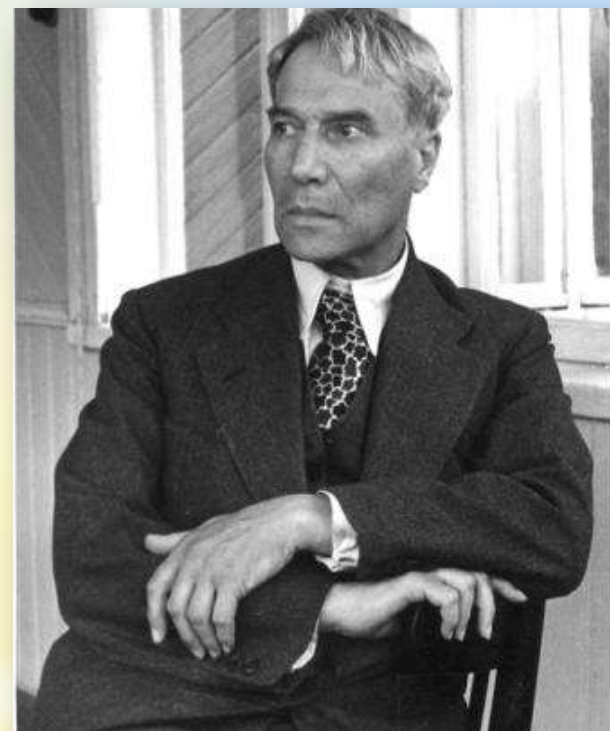
1952

Кожна людина має бути творцем, має зберегти у собі живий дух,
бо тільки жива душа має оживити навколишній світ.

*Быть знаменитым некрасиво.
Не это подымает ввысь.
Не надо заводить архива,
Над рукописями трястись.*

*Цель творчества – самоотдача,
А не шумиха, не успех.
Позорно, ничего не знача,
Быть притчей на устах у всех.*

*Но надо жить без самозванства,
Так жить, чтобы в конце концов
Привлечь к себе любовь
пространства,
Услышать будущего зов.*



1956

*Твори значимими хранимо
Не лиш по думам в нас
Не надо заводит архива,
Над рукописями трястись.*

*Как любовь в тумане любви
И в нас не разлучит ли дни,
Тайные входы кисти и кисти
Пурга бурная твоя шати.*

*Души по жидкому слезу
Прочтут в нас путь и путь по
Но крива крива от кривой
Ты в нас не дождет от кривой*

*Что в жизни ли кривой дождет
Не отступитесь ли кривой,
И в нас кривой кривой и кривой,
Живите и кривой до кривой.*

5 мая 1956

Використані джерела

Борис Пастернак [Електронний ресурс] // Культура. РФ. Персона: [вебсайт]. – Електрон. текст. дані. - Режим доступу: <https://bit.ly/2ty8YNK> (дата звернення 04.02.2020), вільний. – Назва з екрана.

Доктор Живаго [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія : [вебсайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/384nUSW> (дата звернення 04.02.2020), вільний. – Назва з екрана.

Семь кругов травли Бориса Пастернака [Електронний ресурс] // Arzamas. academi : [вебсайт]. – Електр. текстові дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Uv5mHi> (дата звернення 04.02.2020), вільний. – Назва з екрана.